

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ &
ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.)**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Ενημέρωση για κρούσμα ελονοσίας στην Ελλάδα, Ιούνιος 2012

Κρούσμα ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης, Ιούνιος 2012

Στις 18/6/2012 δηλώθηκε στο Τμήμα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Παρέμβασης του ΚΕΕΛΠΝΟ ένα (1) κρούσμα ελονοσίας από *Plasmodium vivax* (επιβεβαιωμένη εργαστηριακά λοίμωξη από την Έδρα Παρασιτικών και Τροπικών Νόσων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, ΕΣΔΥ), σε Έλληνα 78 ετών, ο οποίος δεν ανέφερε ταξίδι σε ενδημική για την ελονοσία χώρα. Από τη διερεύνηση του κρούσματος προέκυψε ότι ο ασθενής διαμένει μόνιμα στο Μενίδι Αττικής, αλλά ο πιθανός τόπος μετάδοσης του νοσήματος είναι η περιοχή του Μαραθώνα, την οποία ο ασθενής επισκέπτεται περιοδικά γιατί διατηρεί εξοχική κατοικία. Από τις 20/6/2012 κλιμάκιο του ΚΕΕΛΠΝΟ δραστηριοποιείται στην περιοχή του Μαραθώνα. Μέχρι τις 23/06/2012 είχε ολοκληρωθεί η διερεύνηση εστίας (**focus investigation**) του κρούσματος, με επισκέψεις στις οικίες/καταλύματα κατοίκων της περιοχής, σε ακτίνα περίπου 150 μέτρων από την οικία του ασθενούς, προκειμένου να ανιχνευτούν έγκαιρα άλλα κρούσματα στην ίδια περιοχή. Το κλιμάκιο πραγματοποίησε επισκέψεις σε 91 κατοικίες/καταλύματα και εξέτασε για πυρετό συνολικά 163 άτομα, από τα οποία 140 ήταν Έλληνες, 16 άτομα μετανάστες από την Ινδία, 3 από το Πακιστάν και 4 από την Αλβανία. Συνολικά, ελήφθησαν δείγματα για εργαστηριακό έλεγχο για την ελονοσία από 42 άτομα (24 στενές επαφές του κρούσματος - συγγενείς και συγκάτοικοι - και 18 μετανάστες από ενδημικές χώρες), τα οποία εστάλησαν στην Έδρα Παρασιτικών και Τροπικών Νόσων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας (ΕΣΔΥ). Ο έλεγχος με γρήγορα διαγνωστικά τεστ (Rapid Diagnostic Tests- RDTs) και με μικροσκοπική εξέταση ήταν αρνητικός για όλα τα δείγματα που ελήφθησαν.

Κατά τις επισκέψεις στις οικίες των κατοίκων της περιοχής, οι επαγγελματίες υγείας του ΚΕΕΛΠΝΟ ενημέρωσαν κατοίκους ελληνικής ή άλλης υπηκοότητας σχετικά με την ελονοσία και τα ενδεικνυόμενα μέτρα προστασίας από τα κουνούπια. Για τις επισκέψεις στα καταλύματα χρησιμοποιούνται χάρτες της περιοχής και για την υλοποίηση του προγράμματος υπάρχει συνεργασία με το Δήμο Μαραθώνα. Επιπλέον, στις 20/06/2012 και στις 23/06/2012 το κλιμάκιο επισκέφτηκε το Κέντρο Υγείας Νέας Μάκρης και το Π.Ι. Μαραθώνα, όπου παρέδωσε συνολικά 100 RDTs και εκπαίδευσε το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό στη χρήση τους.

Από τις 25/06/2012 διενεργείται προσυμπτωματικός έλεγχος (screening) όλων των μεταναστών από ενδημικές χώρες που διαμένουν στην περιοχή. Ο έλεγχος περιλαμβάνει θερμομέτρηση και διερεύνηση συμπτωμάτων σχετικών με την ελονοσία, καθώς και διενέργεια RDTs. Όσοι εκ των εξεταζόμενων έχουν συμπτώματα ή αναφέρουν ιστορικό εμπύρετου το τελευταίο 15νθήμερο ή ιστορικό ελονοσίας στο παρελθόν ή έχουν θετικό έλεγχο RDT, εξετάζονται περαιτέρω με μικροσκοπική εξέταση (ή και PCR) για ελονοσία. Έως τις 27/06/2012, στα πλαίσια αυτού του ελέγχου, ο οποίος συνεχίζεται, έχουν εξεταστεί εργαστηριακά για την νόσο 146 δείγματα αίματος.

Κατά τον παραπάνω έλεγχο, βρέθηκε ένας ακόμη ασθενής, ηλικίας 21 ετών, μετανάστης από το Πακιστάν, ο οποίος διαμένει στην Ελλάδα τους τελευταίους τρεις μήνες. Για το κρούσμα αυτό έχει ήδη διενεργηθεί διερεύνηση εστίας (εργαστηριακός έλεγχος σε 22 άτομα).

Το ΚΕΕΛΠΝΟ και το ΥΥΚΑ σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, έχει ήδη αναπτύξει **Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για τον Έλεγχο της Ελονοσίας στην Ελλάδα**, το οποίο καθορίζει τις δράσεις για την περίοδο αυξημένης κυκλοφορίας των ανωφελών κουνουπιών (άνοιξη- φθινόπωρο 2012). Ο κύριος στόχος του είναι η αποφυγή επανεγκατάστασης της νόσου στην Ελλάδα με συντονισμένες δράσεις, οι οποίες θα αναπτυχθούν συστηματικά τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Σύμφωνα με το παραπάνω σχέδιο, στην περιοχή του Μαραθώνα και όλης της Ανατολικής Αττικής, κατά την άνοιξη του 2012 το ΚΕΕΛΠΝΟ πραγματοποιούσε ενημερώσεις κοινού για τα νοσήματα που μεταδίδονται με διαβίβαστες και για τα μέτρα προστασίας από τα κουνούπια. Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικές ημερίδες για την ελονοσία στους επαγγελματίες υγείας των Κέντρων Υγείας της περιοχής, ενώ παράλληλα πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση των αρμόδιων υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης σχετικά με τα μέτρα καταπολέμησης των κουνουπιών.

Αναλυτικότερες πληροφορίες για τις δράσεις του ΚΕΕΛΠΝΟ για τη αντιμετώπιση της ελονοσίας σε όλη την Ελλάδα υπάρχουν στο παράρτημα 1.

Αναφορικά με το δήμο Ευρώτα όπου πέρυσι παρατηρήθηκε συρροή κρουσμάτων ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης, διενεργείται ενεργητική αναζήτηση κρουσμάτων ελονοσίας από την 1^η Οκτωβρίου 2011 μέχρι και σήμερα. Κατά την ενεργητική αναζήτηση δεν έχει ανευρεθεί κανένα κρούσμα ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης, ενώ έχουν διαγνωστεί τρία εισαγόμενα κρούσματα σε μετανάστες από ενδημικές για την ελονοσία χώρες, στα οποία χορηγείται άμεσα εποπτευόμενη θεραπεία (Directly Observed Therapy-DOT). Μέσω του συστήματος υποχρεωτικής δήλωσης νοσημάτων, στις αρχές Απριλίου δηλώθηκε ένα περιστατικό ελονοσίας σε μετανάστη από το Μαρόκο, για τον οποίο πιθανολογείται πως η μόλυνση έγινε κατά την περσινή περίοδο κυκλοφορίας του παρασίτου της ελονοσίας. Επιπλέον από τον Απρίλιο του 2012 διενεργείται από το δήμο Ευρώτα ολοκληρωμένο πρόγραμμα καταπολέμησης κουνουπιών.

Προτεινόμενες οδηγίες προς ταξιδιώτες που σκοπεύουν να επισκεφτούν την Ελλάδα.

Το ΚΕΕΛΠΝΟ, βάσει της επιδημιολογικής εικόνας του νοσήματος θεωρεί ότι ο κίνδυνος μετάδοσης της νόσου στην Ελλάδα και ειδικότερα στην περιοχή του Μαραθώνα, είναι εξαιρετικά χαμηλός. Μέχρι και τις 28/06/2012 έχει εκδηλωθεί ένα σποραδικό δευτερογενές κρούσμα. Για το λόγο αυτό, **δε συνιστά λήψη προληπτικής φαρμακευτικής αγωγής έναντι της ελονοσίας, σε άτομα που σκοπεύουν να επισκεφτούν οποιαδήποτε περιοχή της χώρας στην οποία έχουν εμφανιστεί ως σήμερα περιστατικά με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης της νόσου. Παρόλα αυτά, είναι αναγκαία η λήψη όλων των προτεινόμενων μέτρων για την προστασία από τα κουνούπια.**

[Τα προτεινόμενα μέτρα είναι διαθέσιμα εδώ](#)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Δράσεις του ΚΕΕΛΠΝΟ για την αντιμετώπιση της ελονοσίας.

Το ΚΕΕΛΠΝΟ μετά από τη δήλωση κάθε κρούσματος ελονοσίας χωρίς ιστορικό ταξιδιού σε ενδημική χώρα, προχωρεί στις παρακάτω ενέργειες:

- Ενημέρωση της ιεραρχίας του ΥΥΚΑ
- Ενημέρωση της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας στην εκάστοτε Περιφέρεια
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των κλινικών γιατρών της περιοχής (Γενικά Νοσοκομεία- Κέντρα Υγείας- ιδιώτες ιατροί) για την έγκαιρη διάγνωση και ενδεικνυόμενη θεραπεία της ελονοσίας.
- Ενημέρωση του Συντονιστικού Κέντρου Αιμοεπαγρύπνησης (ΣΚΑΕ) για την λήψη των απαραίτητων μέτρων για την ασφάλεια του αίματος.

Το ΚΕΕΛΠΝΟ και το ΥΥΚΑ σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, έχει ήδη αναπτύξει Στρατηγικό Σχέδιο Δράσης για τον Έλεγχο της Ελονοσίας στην Ελλάδα, το οποίο καθορίζει τις δράσεις για την επόμενη περίοδο αυξημένης κυκλοφορίας των ανωφελών κουνουπιών (άνοιξη- φθινόπωρο 2012). Ο κύριος στόχος είναι η αποφυγή επανεγκατάστασης της νόσου στην Ελλάδα με συντονισμένες δράσεις, οι οποίες θα αναπτυχθούν συστηματικά τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Με το τέλος της περιόδου μετάδοσης της ελονοσίας για το 2011, το ΚΕΕΛΠΝΟ συγκέντρωσε πληροφορίες σε σχέση με κλιματολογικά, οικολογικά, κοινωνικά και ιστορικά δεδομένα αναφορικά με την ελονοσία για τη δημιουργία εργαλείου αξιολόγησης κινδύνου με σκοπό την βέλτιστη προετοιμασία για το 2012.

Τα επίπεδα αυξημένου κινδύνου για τη μετάδοση της ελονοσίας στη χώρα, με βάση την ανωτέρω αξιολόγηση κινδύνου καθορίστηκαν ως εξής:

Πίνακας 1: περιοχές με Επίπεδο Επικινδυνότητας 1, 2 και 3

Επίπεδο Επικινδυνότητας 1	Επίπεδο Επικινδυνότητας 2	Επίπεδο Επικινδυνότητας 3
ΠΕ Ηλείας	Δήμος Ορχομενού, ΠΕ Βοιωτίας	Δήμος Ευρώτα, ΠΕ Λακωνίας
ΠΕ Αχαΐας	Δήμος Θήβας, ΠΕ Βοιωτίας	
ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας	Δήμος Χαλκιδέων, ΠΕ Εύβοιας	
ΠΕ Μεσσηνίας	Δήμος Μαραθώνος, ΠΕ Ανατολικής Αττικής	
ΠΕ Αργολίδας	Δήμος Σαρωνικού, ΠΕ Ανατολικής Αττικής	
ΠΕ Κορινθίας	Δήμος Αγιάς, ΠΕ Λάρισας	
ΠΕ Έβρου		

- Ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με την ελονοσία και τα μέτρα προστασίας. Για την προστασία από τα κουνούπια δημιουργήθηκε έντυπο ενημερωτικό υλικό, το οποίο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του ΚΕΕΛΠΝΟ (www.keelrno.gr) και έχει επίσης διανεμηθεί σε Δήμους, Νοσοκομεία και Κέντρα Υγείας, διόδια (Ελευσίνας και Αφιδνών), υποκαταστήματα ΕΛΤΑ και εκκλησίες. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων έχουν διανεμηθεί πάνω από 1,5 εκατομμύριο φυλλάδια και 50.000 αφίσες. Το 2011 πραγματοποιήθηκαν επίσης κατ' οίκον επισκέψεις σε όλους τους οικισμούς του Δήμου Ευρώτα, όπου παρουσιάστηκαν κρούσματα ελονοσίας, με σκοπό την ενημέρωση των κατοίκων της περιοχής για τα συμπτώματα και τα μέτρα προφύλαξης από την ελονοσία. Εντός του 2012, έχουν πραγματοποιηθεί ημερίδες ενημέρωσης κοινού και μαθητών σε όλες τις περιοχές αυξημένου κινδύνου (Επίπεδα επικινδυνότητας 2 και 3) για μετάδοση της νόσου και είναι σε εξέλιξη η ενημέρωση του κοινού στις περιοχές επιπέδου επικινδυνότητας 1.
- Το ΚΕΕΛΠΝΟ έχει πραγματοποιήσει ημερίδες ενημέρωσης των επαγγελματιών υγείας των περιοχών επικινδυνότητας 1,2 και 3 (Γενικό Νοσοκομείο – Κέντρα Υγείας – ιδιώτες ιατροί) για την έγκαιρη διάγνωση και ενδεικνυόμενη θεραπεία της ελονοσίας. Επιπλέον στις περιοχές επικινδυνότητας 2 και 3 έχουν πραγματοποιηθεί εκπαιδευτικά σεμινάρια στους μικροβιολόγους σχετικά με την εργαστηριακή διάγνωση της ελονοσίας.
- Παράλληλα με όλα τα προηγούμενα, πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά σεμινάρια των αρμόδιων φορέων σχετικά με τις διαδικασίες ελέγχου των προγραμμάτων καταπολέμησης κουνουπιών και αξιολόγησης των δράσεων κωνωπωκτονίας.
- Σύμφωνα με τις συστάσεις του ΠΟΥ, όπως αναφέρονται στην έκθεση «Joint WHO–ECDC assessment mission in response to the 2011 malaria outbreak in Lakonia, Greece, 10-14 October 2011 (WHO travel report)» και σύμφωνα με τις ομάδες εργασίας της εναρκτήριας συνάντησης του «Ειδικού Προγράμματος Ελέγχου για τον Ιό του Δυτικού Νείλου και την Ελονοσία, Ενίσχυση της Επιτήρησης στην Ελληνική Επικράτεια», το οποίο πραγματοποιείται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ (2007-2013) πραγματοποιούνται οι εξής δράσεις:
 - Ανίχνευση και αντιμετώπιση κρουσμάτων ελονοσίας (case detection and management). Σε κάθε ύποπτο κρούσμα ελονοσίας γίνεται εργαστηριακός έλεγχος για ελονοσία. Επιβεβαιωμένα κρούσματα λαμβάνουν την ενδεικνυόμενη θεραπεία, είτε κατά τη νοσηλεία τους είτε άμεσα εποπτευόμενα (Directly Observed Therapy).
 - Ενίσχυση της δυνατότητας ταχείας εργαστηριακής διάγνωσης ελονοσίας σε τοπικό επίπεδο. Πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά σεμινάρια στους εργαστηριακούς των περιοχών αυξημένου κινδύνου για μετάδοση της νόσου, από το εργαστήριο αναφοράς ελονοσίας (ΕΣΔΥ), ενώ έχει ξεκινήσει η διανομή των Γρήγορων Διαγνωστικών Τεστ (Rapid Diagnostic Tests) στις υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας των περιοχών αυτών, ώστε να είναι εφικτός ο έγκυρος και έγκαιρος έλεγχος κάθε ύποπτου κρούσματος ελονοσίας (εντός 24ώρου από την εξέτασή του) και η άμεση έναρξη θεραπείας.

- Διερεύνηση κρούσματος – παραγόντων κινδύνου (case investigation). Κάθε επιβεβαιωμένο κρούσμα ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης διερευνάται άμεσα με προσωπική συνέντευξη, με τη χρήση δομημένου αναλυτικού ερωτηματολογίου, προκειμένου να διερευνηθούν οι παράγοντες κινδύνου, να εντοπισθεί ο πιθανός τόπος προσβολής από τη νόσο και να εκτιμηθεί ο κίνδυνος περαιτέρω μετάδοσης.
- Διερεύνηση εστίας κρούσματος (focus investigation) – ενεργητική αναζήτηση κρουσμάτων στο περιβάλλον του κρούσματος. Σε κάθε επιβεβαιωμένο κρούσμα ελονοσίας με ενδείξεις εγχώριας μετάδοσης πραγματοποιείται διερεύνηση εστίας, όσο πιο γρήγορα γίνεται, με την ενεργητική αναζήτηση άλλων κρουσμάτων ελονοσίας στο περιβάλλον του κρούσματος, σε έκταση ακτίνας περίπου 100 μέτρων πέριξ του τόπου κατοικίας του (έλεγχος εμπυρέτου ή άλλης συμβατής κλινικής εικόνας ή και εργαστηριακός έλεγχος αίματος).
- Ενεργητική Εργαστηριακή Επιτήρηση. Στόχος είναι η ανεύρεση και δήλωση νέων διαγνωσμένων κρουσμάτων. Ήδη το καλοκαίρι και φθινόπωρο του 2011 πραγματοποιήθηκε ενεργητική εργαστηριακή επιτήρηση στη Λακωνία σε καθημερινή βάση, με επικοινωνία με το μικροβιολογικό εργαστήριο του Γ.Ν. Σπάρτης.
- Ενεργητική αναζήτηση κρουσμάτων ελονοσίας στο γενικό πληθυσμό. Η ενεργητική αναζήτηση κρουσμάτων ήδη βρίσκεται σε εφαρμογή από τον Οκτώβριο του 2011 στην περιοχή του Δήμου Ευρώτα Λακωνίας. Πρόκειται για δράση κατά την οποία πραγματοποιούνται περιοδικές επισκέψεις (ανά 15ήμερο) σε όλες τις οικίες/καταλύματα των κατοίκων μιας ορισμένης περιοχής, μόνιμων και περιστασιακών (όπως είναι οι μετανάστες που εργάζονται σε εποχικές αγροτικές εργασίες), προκειμένου να εντοπισθούν ύποπτα περιστατικά με εμπύρετο (θερμομέτρηση, fever screening) ή ιστορικό εμπυρέτου και να ελεγχθούν εργαστηριακά για ελονοσία. Κατόπιν της εγρήγορσης και ενημέρωσης του γηγενούς πληθυσμού σχετικά με την κλινική εικόνα της ελονοσίας και τη σημασία της έγκαιρης διάγνωσης, η ενεργητική αναζήτηση κρουσμάτων συνεχίζεται μόνο σε ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως οι μετανάστες και οι αθίγγανοι, καθώς θεωρείται εξασφαλισμένη η άμεση παραπομπή και πρόσβαση των ύποπτων κρουσμάτων των μη μειονοτικών ομάδων πληθυσμού στις υπηρεσίες υγείας.
- Μαζικός έλεγχος (screening) μεταναστών από ενδημικές για την ελονοσία χώρες. Μαζικός έλεγχος (screening) για ελονοσία μεταναστών από ενδημικές για την ελονοσία χώρες έχει ξεκινήσει στο Δήμο Ευρώτα Λακωνίας τον Απρίλιο 2012. Στόχος είναι ο εργαστηριακός έλεγχος με RDTs όλων των μεταναστών από ενδημικές για την ελονοσία χώρες. Η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει έλεγχο των ασυμπτωματικών μεταναστών μία φορά και όλων των ύποπτων κρουσμάτων ελονοσίας, δηλαδή των συμπτωματικών ατόμων με συμβατή κλινική εικόνα ή ιστορικό εμπυρέτου το τελευταίο 15νήμερο. Επίσης, ο έλεγχος περιλαμβάνει και άλλα άτομα που θεωρούνται υψηλού κινδύνου λόγω έκθεσης στα κουνούπια ή μειωμένης πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας, όπως

είναι οι αθίγγανοι. Από τις 25 Ιουνίου 2012 πραγματοποιείται προσυμπτωματικός έλεγχος (screening) για ελονοσία σε μετανάστες από ενδημικές χώρες στην περιοχή του Μαραθώνα.

- Το ΚΕΕΛΠΝΟ συνεργάζεται με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας στο «Ειδικό Πρόγραμμα Ελέγχου για τον Ιό του Δυτικού Νείλου και την Ελονοσία, Ενίσχυση της Επιτήρησης στην Ελληνική Επικράτεια», το οποίο πραγματοποιείται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» του ΕΣΠΑ (2007-2013). Οι άξονες του προγράμματος αφορούν στην ανάπτυξη γεωγραφικών πληροφοριακών συστημάτων (GIS), την ενίσχυση της επιδημιολογικής επιτήρησης των δύο νοσημάτων, τη χαρτογράφηση των ενδiciaτημάτων κουνουπιών και τη δειγματοληψία κουνουπιών από περιοχές υψηλού κινδύνου, την ενίσχυση της επιτήρησης των πτηνών και των ιπποειδών για τη μετάδοση του Ιού του Δυτικού Νείλου, εκστρατείες ενημέρωσης τόσο του κοινού, όσο και των ομάδων υψηλού κινδύνου και των επαγγελματιών υγείας που έχουν άμεση σχέση με τον έλεγχο και τη θεραπεία των δύο νοσημάτων, καθώς και τη διενέργεια ελέγχου (screening) μεταναστών, ιδίως αυτών που προέρχονται από ενδημικές χώρες, στις πύλες εισόδου.